

У 510.71

Р 697

Читальна зала
ПДЮК-1

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ІНСТИТУТ
ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

РОМАНЧУК Сергій Вікторович

УДК 796:355.(477.3)

**ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ДО ЗАНЯТЬ
ФІЗИЧНОЮ ПІДГОТОВКОЮ І СПОРТОМ
КУРСАНТІВ ТЕХНІЧНИХ ВІЙСЬКОВИХ
НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ**

24.00.02 — фізична культура, фізичне виховання
різних груп населення

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата наук з фізичного виховання і спорту

Львів — 2006

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано на кафедрі фізичної підготовки і спорту Житомирського військового інституту радіоелектроніки імені С. П. Корольова.

Науковий керівник — кандидат педагогічних наук, доцент БОРОДІН Юрій Андрійович, Національний університет фізичного виховання і спорту України, декан факультету фізичного виховання, спортивної медицини та фізичної реабілітації.

Офіційні опоненти: — доктор наук з фізичного виховання і спорту, доцент КАМАЄВ Олег Іванович, Харківський національний університет внутрішніх справ, професор кафедри спеціальної та фізичної підготовки;
— кандидат педагогічних наук, доцент ПЕТРИШИН Юрій Володимирович, Львівський державний інститут фізичної культури, проректор зі спортивної і виховної роботи, доцент кафедри теорії і методики фізичного виховання.

Провідна установа — Волинський державний педагогічний університет імені Лесі Українки, кафедра теорії та методики фізичного виховання, Міністерство освіти і науки України, м. Луцьк.

Захист відбудеться 19 травня 2006 року о 14 годині 30 хвилин під час засідання спеціалізованої вченої ради К 35.829.01 Львівського державного інституту фізичної культури (79000, м. Львів, вул. Костюшка, 11).

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотечі Львівського державного інституту фізичної культури (79000, м. Львів, вул. Костюшка, 11).

Автореферат розіслано 17 квітня 2006 року.

Учений секретар спеціалізованої вченої ради

БЛІОТЕКА
Львівського державного інституту фізичної культури

О. М. Вацеба

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність. Зміна парадигми навчання студентів, особливо підготовки офіцерських кадрів у вищих військових навчальних закладах, є одною із злободенних проблем сучасного розвитку вищої школи України.

У працях Б.М. Шияна (2001), О.С. Куца (2001), Т.Ю. Круцевич (2002), М.С. Герцика, О.М. Вацеби (2005) зазначається, що стратегію сучасної вищої освіти складає напрямок, основою якого є опора на особистісно-орієнтовані педагогічні технології. Ця стратегія характеризує тенденцію посилення ролі «людського чинника» й у всіх видах військово-професійної діяльності й військово-професійного навчання.

Дослідження Р.Н. Макарова (1998), Г.В. Ложкіна (2000 - 2002), Ю.А. Бородіна (2002 - 2005) та інших учених показали, що для організації комплексного процесу професійної підготовки військових фахівців необхідно пов'язати в інтегративне ціле як мінімум, такі види підготовки:

- теоретичний, який формує науковий і евристичний рівні знань, навичок та умінь;

- фізичний, який формує динамічне здоров'я, стійкість до гіподинамії та гіпокінезії;

- спеціальний, який моделює професійну діяльність та окремі її фрагменти в звичайних та екстремальних умовах діяльності;

- психологічний, який формує психологічну готовність до професійної діяльності в цілому і до окремих її фрагментів;

- психофізіологічний, який формує стійкість психічного й фізіологічного рівнів людського чинника до екстремальних умов і тим самим матеріалізує професійні знання, навички й уміння в надійні параметри.

Чимало вчених, а саме: Е.С. Вільчковський (1997), О.І. Камаєв (2003), Ю.В. Петришин (2005) - вважають, що особливе значення в сучасних умовах освіти потрібно приділяти фізичній підготовці.

Р.Н. Макаров (1998), Т.П. Вісковагова (2003), та інші вчені зазначають, що традиційно основні зусилля у фізичній підготовці курсантів військових навчальних закладів зосереджені на підвищенні рівня розвитку фізичних якостей і формуванні рухових навичок та умінь. Формування ж мотивації до занять фізичною підготовкою та спортом у військовослужбовців якщо й здійснюється, то найчастіше стихійно, без чітко визначених цілей і системного підходу.

Аналіз Настанови з фізичної підготовки (НФП-97), наказів і розпоряджень з організації фізичної підготовки курсантів визначив, що метою фізичної підготовки має бути забезпечення всебічної підготовленості випускників до керування фізичним вдосконалюванням військовослужбовців, а також особистою фізичною готовністю до бойової діяльності з урахуванням посадового призначення. Головною ж передумовою досягнення цієї мети є випереджальне формування серед курсантів мотиваційно-ціннісного ставлення до фізичної культури, установки на здоровий спосіб життя й фізичне самовдосконалення, потреби в регулярних заняттях фізичними вправами та спортом.

Т.Ю. Круцевич (2002), А.В. Цьось (2002), Б.М. Шиян (2005), Ю.А. Бородін (2002 - 2005) та інші вчені вважають що проблему однією з головних проблем

1/1007

фізичного виховання. Це зумовлено ще й тим, що існує значний дефіцит теоретичних розробок і практичних рекомендацій щодо формування мотивації, яка спонукає курсантів до систематичного фізичного вдосконалення.

Таким чином, впровадження програми формування мотивації курсантів до занять фізичною підготовкою та спортом покликане сприяти ліквідації суворо регламентованих методик проведення форм фізичної підготовки у військових навчальних закладах, залученню курсантів до систематичних занять фізичними вправами та формуванню "суб'єкт - суб'єктних" відносин між викладачем фізичної підготовки та курсантом.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано на підставі Зведеного плану науково-дослідної роботи у галузі фізичної культури і спорту на 2003-2005 рр. за темою 2.1.19 "Фізична підготовка слухачів та курсантів вищих військових навчальних закладів Міністерства оборони України" (номер державної реєстрації 0103U003022) та плану науково-дослідних робіт на 2003-2005 рр. Управління фізичної підготовки Збройних Сил України, шифр "Спортсмен".

Об'єкт дослідження – мотиваційні аспекти фізичної підготовки на етапах військово-професійного навчання курсантів технічних військових навчальних закладів.

Предмет дослідження – мотивація курсантів технічних військових навчальних закладів до занять фізичними вправами та спортом.

Мета роботи полягає у розробці та перевірці ефективності програми формування мотивації курсантів військових навчальних закладів технічного профілю на різних курсах навчання до занять фізичною підготовкою та спортом.

Завдання дослідження.

1. Дослідити мотивацію курсантів військових навчальних закладів технічного профілю до занять фізичними вправами, визначити причини, що заважають їм активно займатися фізичною підготовкою та спортом, окреслити орієнтовні шляхи формування мотивації.

2. Дослідити вплив мотивації до занять фізичною підготовкою та спортом на ефективність військово-професійного навчання.

3. Розробити програму формування мотивації курсантів військових навчальних закладів технічного профілю на різних курсах навчання до занять фізичною підготовкою та спортом.

4. Визначити ефективність розробленої програми формування мотивації курсантів старших курсів технічних військових навчальних закладів в організації та проведенні форм фізичної підготовки.

Методи дослідження. Для розв'язання визначених завдань використано такі методи: аналіз та узагальнення літератури; анкетування; педагогічні методи дослідження успішності навчання, рівня фізичної та спортивної підготовленості курсантів; психологічне тестування; методика яксної експрес-оцінки фізичного здоров'я; педагогічний експеримент; методи математичної статистики.

Наукова новизна:

1) розроблено та експериментально обґрунтовано ефективність запропонованої програми формування мотивації курсантів технічних військових навчальних закладів до систематичних занять фізичною підготовкою та спортом;

2) доведено взаємозв'язок між змістом та спрямованістю форм фізичної підготовки на етапах навчання у військових навчальних закладах і мотивацією курсантів до занять фізичними вправами;

3) запропоновано поєднання спортивної та фізичної підготовленості курсантів у нормативній системі з фізичної підготовки;

4) визначено взаємозв'язок між ставленням командирів курсантських підрозділів до організації фізичної підготовки та спорту у військових навчальних закладах та мотивацією курсантів до фізичної підготовки та спорту.

Практичне значення одержаних результатів полягає у впровадженні їх у навчальний процес з дисципліни "Фізичне виховання, підготовка і спорт" для курсантів таких військових навчальних закладів: Житомирський військовий інститут радіоелектроніки імені С.П.Корольова (акт упровадження від 09 вересня 2005 року); Львівський інститут Сухопутних військ (акт упровадження від 18 вересня 2005 року); Харківський інститут танкових військ при Національному технічному університеті "Харківський політехнічний інститут" (акт упровадження від 06 жовтня 2005 року); Харківський Університет повітряних сил Збройних Сил України (акт упровадження від 12 жовтня 2005 року).

Основні положення роботи представлені у вигляді методичного посібника для викладачів фізичної підготовки, командирів курсантських підрозділів та курсантів військових навчальних закладів "Мотивація курсантів вищих військових навчальних закладів до занять фізичною підготовкою і спортом" (Житомир, 2006).

Запропонована програма формування мотивації курсантів до занять фізичними вправами може бути рекомендована для застосування у навчальному процесі курсантів технічних спеціальностей військових навчальних закладів Міністерства оборони України та у систему організації та проведення фізичної підготовки і спорту у Збройних силах України.

Особистий внесок здобувача полягає у визначенні напрямку, мети, конкретних завдань дослідження, нагромадженні теоретичного та експериментального матеріалу, аналізі отриманих даних, обґрунтуванні та розробці програми формування мотивації курсантів технічних військових навчальних закладів до систематичних занять фізичними вправами та спортом.

Апробація результатів дисертації. Результати дослідження оприлюднені у таких виступах: на I та II відкритих науково-методичних конференціях "Фізична підготовка військовослужбовців" (Київ, 2003, 2004); на V Міжнародній науковій конференції "Фізична культура, спорт та здоров'я нації" (Вінниця, 2004); на IX Міжнародній науковій конференції галузі фізичної культури і спорту "Молода спортивна наука України" (Львів, 2005); на II Міжнародній науково-практичній конференції "Духовне відродження фізичної культури і спорту" (Донецьк, 2005); на засіданнях кафедри фізичної підготовки і спорту Житомирського військового інституту радіоелектроніки імені С.П. Корольова (2002-2005); на засіданні Спортивного комітету Міністерства оборони України з приводу розробки Настанови з фізичної підготовки у Збройних Силах України (НФП - 2007) у 2005 році (Київ, 2005);

Публікації. За результатами досліджень опубліковано 13 наукових праць, у тому числі методичний посібник для викладачів, командирів курсантських підрозділів і курсантів вищих військових навчальних закладів; 7 публікацій

розміщено у наукових фахових виданнях України; 9 публікацій виконано одноосібно.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається зі списку умовних скорочень, вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних літературних джерел, чотирнадцяти додатків. Дисертацію викладено на 154 сторінках друкованого тексту, що містять 28 таблиць, 31 рисунок. У роботі використано 252 літературних джерела, з яких 25 – іноземних авторів.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі об'рунтовано актуальність теми; показано зв'язок дослідження з науковими програмами, планами й темами; визначено об'єкт і предмет, мету і завдання дослідження; розкрито наукову новизну одержаних результатів та їхнє практичне значення; подано інформацію про апробацію результатів роботи, загальні відомості про публікації за матеріалами дисертаційного дослідження.

У першому розділі дисертації **“Мотиваційні аспекти фізичної підготовки у військових навчальних закладах технічного профілю як психолого-педагогічна проблема”** узагальнено праці провідних науковців з проблем мотивації у різних напрямках діяльності людини, здійснено аналіз нормативних документів, літературних джерел та публікацій, щодо формування мотивації студентської молоді України, кадетів провідних держав НАТО та курсантів військових навчальних закладів Міністерства оборони України до занять фізичними вправами.

Розглянуто ієрархію мотивів, визначено місце мотиву діяльності у житті людини. С.Л. Рубенштейн (1946), Б.Г. Ананьев (2001), С. Занюк (2002), Р.С. Немов (2002), Х. Хекхаузен (2003), Е.П. Ильин (2003), А. Маслоу (2003), С.Ю. Головин (2003) та інші вчені зазначають, що мотивація діяльності посідає одне з провідних місць у щоденному житті людини. Визначено, що мотивація не є вродженою функцією, а формується в процесі впливу зовнішніх та внутрішніх чинників, будується у процесі життя за ланцюгом “мотив – потреба – мета”.

З метою визначення основ формування мотивації молоді до занять фізичними вправами, було проведено аналіз досліджень з фізичного виховання студентської молоді України та кадетів військових навчальних закладів Великобританії, США, Німеччини, Франції. Дослідження у сфері мотивації, яка спонукає студентів до занять фізичними вправами, в Україні ще не є закінченими. Аналіз організації фізичної підготовки у військових навчальних закладах провідних іноземних держав світу показав, що більшість методик проведення занять з фізичної підготовки спрямовані на індивідуалізацію та самостійність військовослужбовців. На думку авгора, доцільно використовувати досвід іноземних держав у формуванні мотивації кадетів до занять фізичними вправами та спортом у системі фізичної підготовки військових навчальних закладів Міністерства оборони України.

Аналіз організації фізичної підготовки у військових навчальних закладах Збройних Сил України показав, що найбільш істотними суперечностями, які знижують ефективність формування мотивації курсантів до занять фізичними вправами та спортом, є такі: між сучасними вимогами до якості підготовки військових фахівців технічного напрямку та можливістю їх реалізації в чинних

організаційно-управлінських схемах процесу фізичної підготовки і спорту; між традиційною методикою викладання фізичної підготовки у військових навчальних закладах та парадигмою сучасного професійного навчання; між організацією форм фізичної підготовки курсантів у військовому навчальному закладі та організацією фізичної підготовки офіцерів у військових частинах Збройних Сил України; між регламентованістю викладачів фізичної підготовки та постійним зростанням інтелектуального рівня підготовки на етапах військово-професійного навчання; між методиками викладання фізичної підготовки та інших навчальних дисциплін; між суб'єктивними прагненнями курсантів та можливостями їх реалізації у процесі фізичної підготовки; між необхідністю випереджального розвитку професійно важливих якостей курсантів та обмеженими можливостями їх реалізації у процесі фізичної підготовки.

Загалом у спеціальній науково-методичній літературі недостатньо вивчено та проаналізовано шляхи формування мотивації курсантів військових навчальних закладів до систематичних занять фізичними вправами та спортом під час різних форм фізичної підготовки та етапів військово-професійного навчання.

У другому розділі **“Організація та методи дослідження”** деталізовано використання методів дослідження.

Організація дослідження передбачала такі етапи.

1-й етап (лютий - грудень 2001 року). Було здійснено пошук, вивчення й аналіз літератури та публікацій з таких проблем: мотивація курсантів, кадетів та військовослужбовців до занять фізичною підготовкою в Збройних Силах України і збройних силах інших, розвинених у військовому відношенні, іноземних держав; вплив рівня фізичної підготовленості на ефективність навчання, рівень психологічних якостей, рівень фізичного здоров'я, спортивну підготовленість курсантів військових навчальних закладів; вимоги військово-професійної діяльності до фізичної підготовленості та розвитку психофізіологічних якостей військовослужбовців операторських спеціальностей; вимоги до фізичної підготовленості в умовах переходу Збройних Сил незалежної України на професійну основу; досвід практичної роботи фахівців фізичної підготовки та спорту у військових навчальних закладах Міністерства оборони України.

Проведена на етапі дослідницька робота дозволила виявити низку істотних недоліків, що знижують ефективність фізичної підготовки курсантів військових навчальних закладів, та перейти до обґрунтування і розробки авторської програми формування мотивації до занять фізичною підготовкою та спортом.

2-й етап (січень 2002 – травень 2003 р.) передбачав проведення попереднього експерименту і був спрямований на дослідження мотивації курсантів до занять фізичними вправами, а також дійсного рівня фізичної та спортивної підготовленості, рівня психологічних якостей, стану фізичного здоров'я, взаємозв'язку фізичної підготовленості та ефективності навчання курсантів. На цьому етапі досліджень за результатами складання семестрових іспитів ми проаналізували стан фізичної підготовленості, ефективність навчання, визначили спортивну підготовленість, за відповідними методиками визначили стан та динаміку психологічних якостей та фізичного здоров'я випускників 2003 року за весь період навчання (1998-2003 рр.) ($n = 215$), визначили недоліки організації та проведення форм фізичної підготовки у військових навчальних закладах.

З метою вивчення ставлення до організації фізичної підготовки у військових навчальних закладах було проведено анкетування курсантів військових навчальних закладів ($n=181$), командирів курсантських підрозділів ($n=54$), фахівців фізичної підготовки і спорту ($n=62$), фахівців операторського профілю ($n=39$).

За допомогою методик, що вивчають мотивацію до навчальної діяльності та мотивацію до занять спортом, визначили групи курсантів з умотивованим та невмотивованим ставленням до занять фізичними вправами. Виконали порівняльний аналіз у цих групах курсантів ($n=331$) за показниками фізичної та спортивної підготовленості, рівня фізичного здоров'я та психологічних якостей, ефективності навчання.

Проведений на другому етапі експеримент дозволив встановити рівень фізичної та спортивної підготовленості курсантів на етапах військово-професійного навчання і визначити чинники, що зумовлюють низький рівень мотивації, яка спонукає до занять фізичною підготовкою.

3-й етап (травень – серпень 2003 р.) полягав у виконанні досліджень з метою визначення змісту авторської програми формування мотивації курсантів технічних військових навчальних закладів до занять фізичною підготовкою і спортом, а також формування контрольної (КГ) та експериментальної (ЕГ) груп для проведення педагогічного експерименту.

4-й етап (вересень 2003 – червень 2005 р.) містив основну частину досліджень, а саме: педагогічний експеримент, спрямований на практичну перевірку авторської програми формування мотивації з курсантами четвертих та п'ятих курсів; аналіз кількості курсантів, які самостійно займаються фізичними вправами, стану відвідування консультацій з дисципліни “Фізичне виховання, підготовка і спорт”, рівня фізичної та спортивної підготовленості, рівня успішності навчання, стану психологічних якостей курсантів КГ ($n=81$) та ЕГ ($n=80$); аналіз одержаних даних та розробку практичних рекомендацій для викладачів та командирів щодо розвитку мотивації, яка спонукає курсантів військових навчальних закладів до занять фізичними вправами; анкетування випускників військових навчальних закладів, які брали участь в експерименті, з метою визначення ставлення до нововведень у систему фізичної підготовки у військових навчальних закладах та їх впливу на стан мотивації курсантів.

5-й етап (січень – жовтень 2005 р.) передбачав заходи з підготовки дисертації до захисту.

У третьому розділі “Аналіз показників ефективності мотивації курсантів військових навчальних закладів технічного профілю до занять фізичною підготовкою і спортом” відображено рівень мотивації військовослужбовців до занять фізичною підготовкою і спортом та авторську програму формування мотивації курсантів технічних військових навчальних закладів до занять фізичною підготовкою і спортом.

За результатами досліджень було визначено, що під час навчання у військових навчальних закладах показники фізичної, спортивної підготовленості, рівня успішності навчання, психологічних якостей та фізичного здоров'я курсантів мають регресивний характер на IV-V курсах відносно III курсу навчання, зокрема:

а) показники фізичної підготовленості за основними фізичними якостями погіршуються з достовірністю різниці 99%;

б) виконання спортивних розрядів з військово-прикладних видів спорту знижується на 21%;

в) рівень психологічних якостей, професійно важливих для операторів знижується на 0,9 бала ($P < 0,05$);

г) показники фізичного здоров'я курсантів знижуються на 1,74 бала ($P < 0,01$);

д) відсоток курсантів, що займаються самостійно фізичними вправами знижується на 11,3%.

Ці результати підтверджують висновки робіт В.П. Леонтьєва (1997), Ю.А. Бородіна (2001 – 2005), Ю.С. Фіногенова (2002), Г.І. Сухоради (2002), О.М. Ольхового (2004) та інших учених.

Проведений аналіз дозволив визначити, що основні причини зниження показників фізичної підготовленості військовослужбовців полягають у неправильній організації фізичної підготовки у військових навчальних закладах, що призводить до зниження мотивації курсантів до занять фізичними вправами. На нашу думку, до таких причин належать: низькі нормативи з фізичної підготовки для курсантів старших курсів; жорстка регламентація методик проведення форм фізичної підготовки у військових навчальних закладах; безініціативне ставлення командирів підрозділів до організації та проведення форм фізичної підготовки; відсутність у керівних документах з фізичної підготовки та кваліфікаційній характеристиці випускників чинників, які б стимулювали підвищення індивідуальної фізичної та спортивної підготовленості курсантів та офіцерів; недостатня ефективність програми з фізичної підготовки у військових навчальних закладах щодо вимог професійної діяльності випускників; ставлення викладачів з фізичної підготовки до курсантів як до об'єктів фізичної підготовки.

Дослідження виявили, що існують різні думки щодо організації та проведення фізичної підготовки у військових навчальних закладах, але всі категорії, опитаних поділяє думку про те, що для покращення системи фізичної підготовки у військових навчальних закладах необхідно враховувати бажання курсантів старших курсів та проводити заняття у групах за інтересами (табл.1).

Для остаточного визначення впливу мотивації курсантів до занять фізичною підготовкою та спортом на професійну підготовку був проведений порівняльний аналіз показників фізичної, спортивної підготовленості, рівня успішності навчання курсантів з умотивованим та невмотивованим ставленням до занять фізичною підготовкою та спортом.

Аналіз рівня фізичної підготовленості курсантів свідчить про те, що зміни показників курсантів з невмотивованим ставленням до занять фізичними вправами відбуваються нерівномірно, але однаковою для всіх тенденцією є стрімке підвищення показників на I-III курсах ($P < 0,05$) і певне зниження їх на IV-V курсах навчання ($P > 0,01$). Показники курсантів, умотивованих до занять фізичними вправами, також прогресує на I-III курсах ($P < 0,05$), але на IV-V курсах є відносно стабільними.

З метою аналізу ефективності навчання ми визначили середній бал успішності навчання курсантів з умотивованим та невмотивованим ставленням до занять фізичною підготовкою та спортом за період навчання у військовому навчальному закладі. Ці показники достовірно різні ($P < 0,01$), причому вірогідність різниці збільшується залежно від року навчання.

Відповіді різних категорій військовослужбовців
на запитання анкети щодо введення змін до системи фізичної підготовки
у військових навчальних закладах (у %)

Категорії військовослужбовців	«Під час організації занять необхідно враховувати бажання курсантів», %	«Бажано заняття проводити у групах за інтересами», %
Курсанти	56,3	56,8
Командири курсантських підрозділів	57,4	57,4
Спеціалісти ФП	69,4	69,4
Спеціалісти операторського профілю	76,9	53,8

За допомогою анкетного опитування було визначено, що курсанти з умотивованим ставленням до занять систематично займаються фізичними вправами як на молодших курсах, так і на старших. Відсоток курсантів з немотивованим ставленням до занять фізичною підготовкою та спортом, які систематично займаються фізичними вправами, на старших курсах значно знижується (рис. 1).

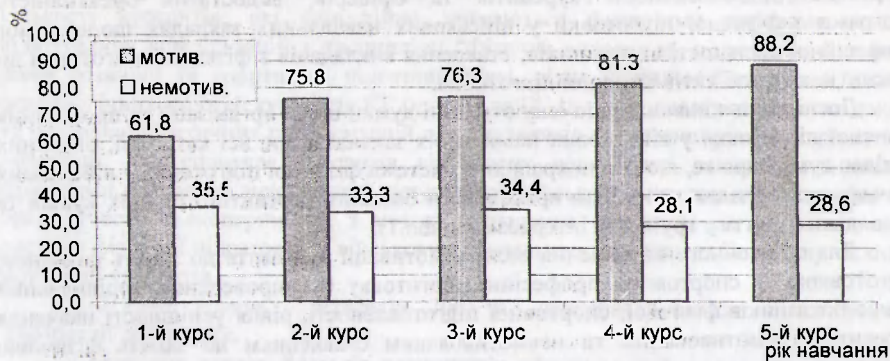

Рис. 1. Динаміка відвідування курсантами з умотивованим та немотивованим ставленням до занять фізичною підготовкою та спортом в залежності від року навчання (у %)

За допомогою кореляційного аналізу було визначено рівень взаємозв'язку між елементами військово-професійної діяльності та рівнем мотивації курсантів до занять фізичними вправами. Доведено залежність між рівнем розвитку фізичних якостей та рівнем навчання курсантів. Так, для курсантів з умотивованим ставленням до занять фізичною підготовкою коефіцієнт кореляції складає $r = 0,96$, а для курсантів з немотивованим ставленням до занять фізичними вправами $r = 0,36$.

Спираючись на роботи провідних учених у галузі фізичного виховання та фізичної підготовки, враховуючи недоліки чинної системи фізичної підготовки у

військових навчальних закладах Міністерства оборони України, позитивний досвід організації фізичної підготовки у інземних державах та результати власного дослідження ми розробили програму формування мотивації курсантів технічних військових навчальних закладів до занять фізичною підготовкою та спортом.

Основні особливості авторської програми такі:

1) розроблено рекомендації викладачам щодо формування, розвитку й оцінювання мотивації курсантів до фізичної підготовки і спорту на етапах військово-професійного навчання;

2) доповнено нормативну систему з оцінювання фізичної підготовленості курсантів, у якій для одержання сцінки «відмінно» і «добре» з фізичної підготовленості курсант повинен мати певний спортивний розряд;

3) курсантам, оціненим на «відмінно» за результатами щомісячної перевірки, дозволено на заняттях з фізичної підготовки та спортивно-масової роботи, займатися за окремою програмою чи в групах, сформованих за інтересами, до наступної перевірки.

4) у плані-календарі спортивних заходів передбачено проведення щотижневих обов'язкових масових змагань серед навчальних груп чи курсів; розширено план-календар про проведення спортивних і військово-спортивних заходів шляхом уведення масових змагань, у яких беруть участь 100% особового складу підрозділу;

5) під час підведення підсумків змагань спартакіади в інституті враховані коефіцієнти:

коефіцієнт 2 – для масових видів спорту;

коефіцієнт 1,5 – для видів спорту, включених у спартакіаду серед військових навчальних закладів Збройних Сил України;

коефіцієнт 1 – для інших видів спорту.

6) запропоновано доповнити Військово-спортивну класифікацію введенням спортивних розрядів з таких вправ: підтягування на поперечині, підйом перевертанням на поперечині, комплексно-силова вправа, комплексна атлетична вправа, біг 4 x100 метрів, військово-спортивний комплекс, а також змінено нормативи з подолання перешкод.

У четвертому розділі “Експериментальне обґрунтування авторської моделі формування мотивації курсантів технічних військових навчальних закладів до занять фізичною підготовкою і спортом” подано результати педагогічного експерименту: показники фізичного здоров'я, динаміку фізичних якостей та спортивної підготовленості, рівень успішності навчання та психологічних якостей, відвідування консультацій з дисципліни “Фізичне виховання, підготовка і спорт” та самостійних занять фізичними вправами курсантів контрольної та експериментальної груп.

Тестування курсантів контрольної та експериментальної груп за методикою якісної експрес-оцінки рівня фізичного здоров'я індивіда дозволило зробити висновок (рис. 2), що середній показник стану здоров'я експериментальної групи знаходився на рівні “вищий від середнього”, а контрольної групи – на рівні “нижчий від середнього”.

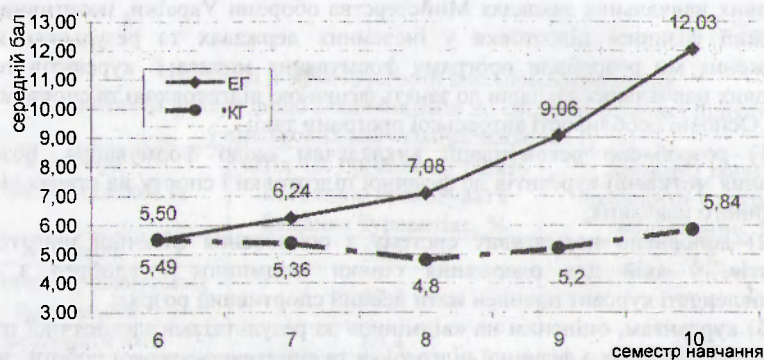

Рис. 2. Динаміка рівня фізичного здоров'я курсантів контрольної та експериментальної груп за період експерименту (у балах)

Курсантів експериментальної групи продемонстрували такі результати: "високий" – 14%, "вищий від середнього" – 54%, "середній" – 18%, "нижчий від середнього" – 1%, "низький" – 0%. Показники контрольної групи були такими: "високий" – 2%, "вищий від середнього" – 8%, "середній" – 15%, "нижчий від середнього" – 38%, "низький" – 37%. У результаті мали місце вірогідні розбіжності показників за рівнем здоров'я курсантів контрольної та експериментальної груп ($P < 0,001$).

За отриманими даними загального рівня фізичної підготовленості курсантів ЕГ та КГ було визначено вірогідну розбіжність між ними вже з восьмого семестру ($P < 0,001$). Що стосується показників розвитку силових, швидкісних якостей та витривалості, а також військово-прикладних навичок курсантів контрольної та експериментальної груп, то динаміка та залежність розвитку є характерною для всіх досліджуваних якостей курсантів ($P < 0,001$) (рис. 3).

За результатами аналізу успішності навчання із загальновійськових, суспільних, загальнонаукових, військово-технічних та військово-спеціальних дисциплін було зроблено висновок про певну різницю між середньоарифметичними показниками експериментальної та контрольної груп ($P < 0,001$) (табл. 2).

Таблиця 2

Показники успішності навчання курсантів експериментальної та контрольної груп за період експерименту (у балах)

Семестр навчання	Експериментальна група (n=80)			Контрольна група (n=81)		
	\bar{x}	σ	$\pm m$	\bar{x}	σ	$\pm m$
6	3,94	0,64	0,071	3,93	0,69	0,077
7	4,04	0,61	0,068	3,89	0,64	0,071
8	4,08	0,59	0,066	3,84	0,048	0,053
9	4,19	0,57	0,064	3,81	0,67	0,075
10	4,26	0,53	0,059	3,76	0,72	0,08

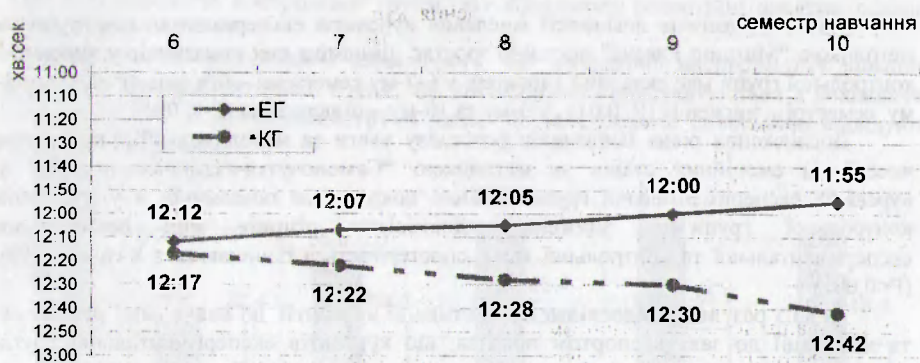
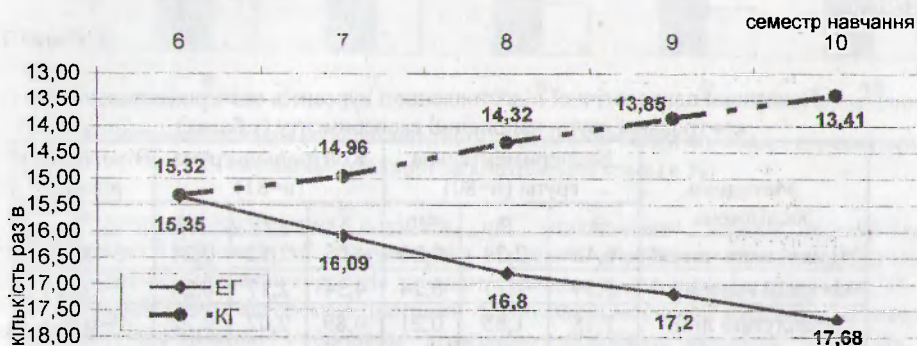
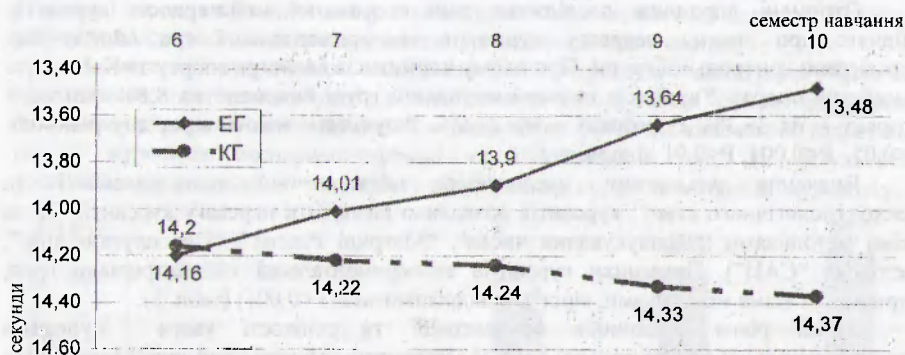

Рис. 3. Показників розвитку фізичних якостей курсантів експериментальної та контрольної груп за період експерименту

Отримані впродовж досліджень дані спортивної майстерності курсантів свідчать про значну перевагу курсантів експериментальної (на 66,6%) над курсантами контрольної групи. При цьому нормативів Майстра спорту та Кандидата у майстри спорту України в експериментальній групі виконано на 8,8% більше, I розряду – на 36,3%, II розряду – на 27,6%. Результати мають вірогідну різницю: $P < 0,05$, $P < 0,001$, $P < 0,01$ відповідно.

Вивчення результатів дослідження психологічної підготовленості та психофізіологічного стану курсантів дозволило визначити перевагу курсантів ЕГ за всіма методиками (“Відшукування чисел”, “Матриці Равена”, “Переплутані лінії”, методика “САН”). Показники курсантів експериментальної та контрольної груп, отримані за всіма методиками, вірогідно відрізняються ($P < 0,001$) (табл. 3).

Зміни рівня показників концентрації та стійкості уваги курсантів експериментальної та контрольної груп за методикою “Переплутані лінії” фіксуються з 8-го семестру навчання ($P < 0,001$), до цього рівень був достовірно незмінним ($P > 0,05$).

Таблиця 3

Показники психологічної підготовленості курсантів експериментальної та контрольної групи наприкінці експерименту (у балах)

Методики досліджень	Експериментальна група (n=80)			Контрольна група (n=81)			Вірогідність різниці P
	\bar{x}	σ	$\pm m$	\bar{x}	σ	$\pm m$	
“Відшукування чисел”	6,48	2,24	0,26	4,05	2,12	0,24	$P < 0,001$
“Матриці Равена”	6,59	2,17	0,24	4,34	2,17	0,24	$P < 0,001$
“Переплутані лінії”	7,18	1,85	0,21	4,89	2,02	0,22	$P < 0,001$
“САН”	7,34	1,85	0,21	4,89	2,02	0,22	$P < 0,001$

Рівень показників логічності мислення курсантів експериментальної групи за методикою “Матриці Равена” постійно зростає. Динаміка цих показників у курсантів контрольної групи має складний характер: у 6-7-му семестрах – без змін ($P > 0,05$), у 8-му семестрі – зниження ($P < 0,01$), у 9-му та 10-му – підвищення ($P < 0,001$).

Дослідження рівня показників розподілу уваги за методикою “Відшукування чисел” та емоційних станів за методикою “Самопочуття-активність-настрій” у курсантів експериментальної групи виявило покращення показників, а у курсантів контрольної групи – зниження. Достовірна різниця між показниками експериментальної та контрольної груп, спостерігається починаючи з 8-го семестру ($P < 0,001$).

Аналіз результатів дослідження мотивації курсантів до навчальної діяльності та мотивації до занять спортом показав, що курсантів експериментальної групи стимулюють до навчальної діяльності мотиви самореалізації, самоствердження та процесуально-змістові, курсантів же контрольної групи стимулюють мотиви матеріального задоволення та запобігання покаранню. Результати дослідження свідчать, що курсанти експериментальної та контрольної групи розуміють значення доброго стану здоров'я та самопочуття, але при цьому курсанти експериментальної групи використовують заняття фізичними вправами для покращення професійних

навичок і вмінь, а курсанти контрольної групи – щоб домогтися схвалення своїх дій з боку командирів і викладачів, а також для власного задоволення.

З метою визначення зацікавленості курсантів заняттями фізичною підготовкою і спортом було проаналізовано відвідування самостійних занять фізичними вправами та консультацій з дисципліни “Фізичне виховання, підготовка і спорт” курсантів експериментальної та контрольної груп. За результатами досліджень було виявлено залежність відвідування від рівня мотивації курсантів.

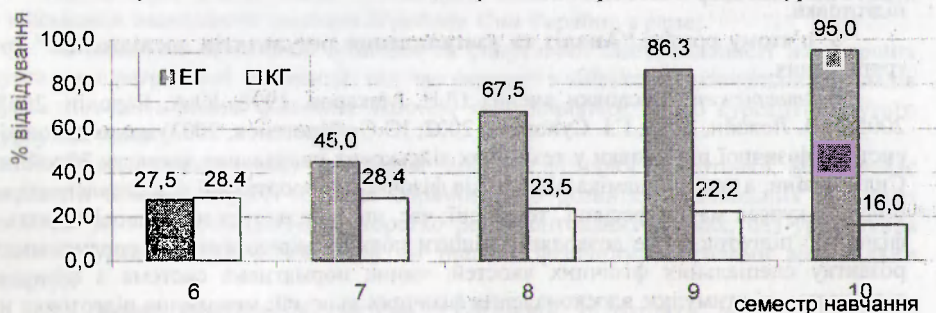

Рис. 4. Динаміка відвідування самостійних занять фізичними вправами курсантами експериментальної та контрольної груп (у %)

Результати дослідження показали, що запропоновані вимоги до фізичної підготовленості курсантів та стимулювання до занять фізичними вправами викликали поступові зміни у ставленні курсантів до занять фізичною підготовкою і спортом (рис. 4).

Упровадження авторської програми формування мотивації курсантів до занять фізичною підготовкою і спортом дозволило збільшити кількість курсантів у експериментальній групі, які систематично займаються фізичними вправами, до 95%. Кількість курсантів контрольної групи, які відвідують самостійні заняття, складає тільки 16%.

Результати дослідження засвідчують, що наприкінці експерименту кількість курсантів експериментальної групи, які систематично консультуються з викладачем складає 77,6%. У контрольної групи лише 18,5% курсантів самостійно відвідують консультації (рис.5).

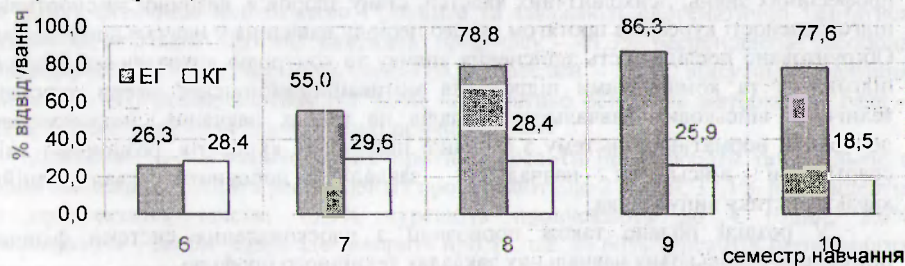

Рис. 5. Динаміка відвідування консультацій з дисципліни “Фізичне виховання, підготовка і спорт” курсантами експериментальної та контрольної груп за період експерименту (у %)

Варто відзначити, що у 10-му семестрі, коли планові заняття з фізичної підготовки не передбачені, відвідування консультацій курсантів контрольної групи знизилося на 7,4% і спричиняє погіршення показників фізичної та спортивної підготовленості, що підтверджено результатами експерименту. Зниження ж відвідування консультацій курсантів експериментальної групи можна пояснити тим, що вони вже набули певних знань та вмінь у формуванні індивідуальної фізичної підготовки.

У п'ятому розділі **“Аналіз та узагальнення результатів дослідження”** три групи даних.

Підтверджено висновки вчених (Р.Н. Макаров, 1998; Ю.А. Бородін, 2002-2005; Г.В. Ложкін, 2002; Г.І. Сухорада, 2002; Ю.С. Фіногенов, 2003) щодо недоліків системи фізичної підготовки у технічних військових навчальних закладах Збройних Сил України, а саме: динаміка показників фізичної та спортивної підготовленості на старших курсах має регресивні тенденції; час, що виділяється на планові заняття з фізичної підготовки, не дозволяє вирішити повною мірою питання спрямованого розвитку спеціальних фізичних якостей; чинна нормативна система з фізичної підготовки не стимулює вдосконалення фізичних якостей; методична підготовка не достатньо формує навички та вміння курсантів з організації та проведення самостійних занять фізичними вправами.

Доповнено висновки робіт низькі вчених, які визначають залежність ефективності функціонування системи фізичної підготовки курсантів у військових навчальних закладів від таких факторів: рівня фізичної підготовленості молодого покоління (В.П. Леонтьєв, 1998; О.М. Ольховий, 2005); стану матеріально-технічної бази закладу (Ю.В. Петришич, 2005; Г.І. Сухорада, 2002); ієрархії фізичної підготовки в системі бойової підготовки (Р.Н. Макаров, 2000; Ю.А. Бородін, 2004; О.І. Величко, 2004); фінансів, що виділяються на її організацію і проведення (О.Н. Мальцев, 2003); професіоналізму керівників занять (О.І. Камаєв, 2003; О.М. Ольховий, 2005); рівня мотивації курсантів до занять фізичною підготовкою і спортом (Ю.А. Бородін, 2004).

Уперше розроблено програму формування мотивації до занять фізичною підготовкою і спортом курсантів технічних військових навчальних закладів. Доведено вплив рівня мотивації до занять фізичними вправами на рівень військово-професійних знань, психологічних якостей, стану здоров'я, фізичної та спортивної підготовленості курсантів протягом всього періоду навчання у навчальному закладі. Обґрунтовано послідовність здійснення впливу та контролю викладачами фізичної підготовки та командирами підрозділів мотиваційно-ціннісної сфери курсантів технічних військових навчальних закладів на етапах навчання. Запропоновано доповнити нормативну систему з фізичної підготовки курсантів, розширити зміст спартакіади військових навчальних закладів, доповнити кваліфікаційну характеристику випускника.

У розділі подано також пропозиції з удосконалення системи фізичної підготовки у військових навчальних закладах технічного профілю.

ВИСНОВКИ

Відповідно до завдань дослідження доцільно зробити такі висновки.

1. З'ясовано, що фізична підготовка відіграє важливу роль у розвитку професійних якостей військовослужбовців-операторів. Багато вчених розглядають як найважливіше завдання фізичної підготовки підтримання працездатності та професійного довголіття операторів протягом тривалого часу.

2. Підтверджено висновки вчених щодо недоліків систем і фізичної підготовки у військових навчальних закладах Збройних Сил України, а саме:

а) динаміка показників фізичної та спортивної підготовленості на старших курсах має регресивні тенденції: під час випуску з військових навчальних закладів курсанти мають рівень фізичних якостей, який дорівнює рівню курсантів другого курсу навчання;

б) час, що виділяється на планові заняття з фізичної підготовки, не дозволяє вирішити повною мірою питання спрямованого розвитку спеціальних фізичних якостей: заняття проводяться у жорстко регламентованих рамках, без урахування бажань курсантів займатися тими чи іншими фізичними вправами або видами спорту;

в) чинна нормативна система з фізичної підготовки не стимулює до вдосконалення фізичних якостей через низькі нормативи з фізичної підготовленості та відсутність взаємозв'язку зі спортивною підготовленістю, особливо на старших курсах;

г) методична підготовка недостатньо ефективно формує навички та вміння курсантів з організації та проведення самостійних занять фізичними вправами;

д) рівень фізичної підготовленості молодих офіцерів (1-2-га вікові групи) не відповідає вимогам ведення сучасних бойових дій.

3. Доповнено висновки робіт низки вчених, які визначають залежність ефективності функціонування системи фізичної підготовки курсантів у ВНЗ від таких чинників: рівня фізичної підготовленості молодого поповнення; стану матеріально-технічної бази закладу; ієрархії фізичної підготовки в системі бойової підготовки; фінансів, що виділяються на її організацію і проведення; професіоналізму керівників занять. Ми вважаємо, що найбільш дієвим чинником є підвищення рівня мотивації курсантів до занять фізичною підготовкою і спортом.

4. Визначено, які причини буденної діяльності курсантів знижують мотивацію до занять фізичною підготовкою і спортом та заважають систематично займатися фізичними вправами. До них належать: брак часу – 41,3% респондентів, заборона командирів – 31,7%, відсутність секцій за інтересами – 9,4%, відсутність бажання займатися фізичними вправами – 7,5%, недостатньо оснащена матеріальна база – 6,2%, 3,9% курсантів визначили інші причини.

Доведено, що з вищевказаних причин курсанти пропускають таку кількість годин на тиждень: 43,9% респондентів пропускають до 2 годин, 37,1% респондентів не пропускають зовсім, 10,9% курсантів пропускають до 4 годин, 2,6% респондентів – до 6 годин. Це говорить про те, що до 60% курсантів пропускають кожне друге заняття.

Підтверджено висновки вчених про те, що зміни повинні бути спрямовані на формування стійкої потребо-мотиваційної сфери. В анкетах зазначено, що для

підвищення ефективності фізичної підготовки необхідно враховувати бажання військовослужбовців. Так вважають 56,3% курсантів, 57,4% командирів курсантських підрозділів, 69,4% спеціалістів з фізичної підготовки і спорту.

5. Визначено вплив регулярних занять фізичними вправами не тільки на фізичну підготовленість курсантів, а й на елементи військового навчання.

Доведено високу лінійну залежність між рівнем розвитку фізичних якостей та успішністю навчання курсантів. Для курсантів з умотивованим ставленням до занять фізичною підготовкою і спортом цей показник дорівнює $r = 0,96$, для курсантів з невмотивованим ставленням $r = 0,36$.

Синтезовано модель залежності рівня навчання курсанта від показників військового навчання за допомогою метода групового обліку аргументів:

- для курсантів з умотивованим ставленням до занять фізичною підготовкою і спортом

$$X_{\text{навч}} = 4,2022 \cdot 10^{-2} \cdot X_{\text{фн}}^3 - 2,8114 \cdot 10^{-7} \cdot X_{\text{фн}} \cdot X_{\text{сн}}^2 \cdot X_{\text{ла}}^2;$$

- для курсантів з невмотивованим ставленням до занять фізичною підготовкою і спортом

$$X_{\text{навч}} = 1,9248 \cdot 10^{-2} \cdot X_{\text{ла}}^3 - 1,2471 \cdot 10^{-4} \cdot X_{\text{сн}} \cdot X_{\text{ла}}^3.$$

6. Доведено, що формування мотивації курсантів до занять фізичною підготовкою та спортом буде тоді ефективним, коли відбудеться перехід від «суб'єкт – об'єктних» до «суб'єкт – суб'єктних» стосунків між викладачем і курсантом. Визначено, що для цього в організації занять з фізичної підготовки необхідно переходити від жорсткої регламентації занять на молодших курсах до самостійного планування занять на старших курсах.

7. Перевірено ефективність авторської програми формування мотивації курсантів до занять фізичною підготовкою і спортом. Визначено, що для курсантів експериментальної групи найбільш виразними є мотиви та потреби у розвитку характеру та психологічних якостей, покращення самопочуття і здоров'я та фізичного вдосконалення. Курсанти контрольної групи вважають, що найбільш виразними мотивами та потребами у заняттях спортом є потреба у схваленні, спілкування та покращення самопочуття і здоров'я.

Доведено, що авторська програма формування мотивації курсантів до занять фізичною підготовкою і спортом дозволила:

- збільшити кількість курсантів експериментальної групи, які систематично займаються фізичними вправами, до 95 %, що на 79% більше, ніж у контрольній групі;
- покращити відсоток відвідування консультацій з дисципліни “Фізичне виховання, підготовка і спорт”: наприкінці експерименту кількість курсантів експериментальної групи, які систематично консультуються з викладачем, складає 77,6%; у контрольній групі лише 18,5% курсантів самостійно відвідують консультації;
- покращити показники фізичного здоров'я за окремими коефіцієнтами та в цілому, при цьому середній показник стану здоров'я експериментальної групи відповідав рівню “вищий від середнього”, а у курсантів контрольної групи – рівню “нижчий від середнього”;
- підвищити якість навчання курсантів експериментальної групи ($4,26 \pm 0,05$

бала) та рівень психофізичних якостей, професійно важливих для операторів (7,34±0,21 бала); показники якості навчання (3,76±0,08 бала) та рівня психофізичних якостей (4,89±0,22 бала) контрольної групи достовірно відрізняються від показників експериментальної групи ($P<0,001$ та $P<0,001$ відповідно);

- покращити рівень фізичної підготовленості курсантів ЕГ. Він вірогідно вищий, ніж у курсантів контрольної групи, та дозволяє виконати вимоги нормативних документів, які не виконувалися раніше. Так, дослідження швидкісних якостей (біг на 100 м) курсантів ЕГ та КГ виявило різницю у 0,89 сек ($P<0,001$), силових якостей (підтягування на поперечині) – у 4,27 рази ($P<0,001$), витривалості (біг на 3 км) – у 47 сек ($P<0,001$), військово-прикладних навичок (подолання смуги перешкод) – у 18 сек ($P<0,001$);

- збільшити показники спортивної майстерності курсантів експериментальної групи, які перевищили показники контрольної групи:

зі звань МС та КМС	– на 12,0%;
з I розряду	– на 36,7%;
з II розряду	– на 28,0%;
загалом	– на 68,4%.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

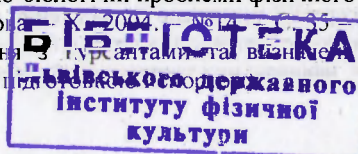
1. Бородин Ю.А., Романчук С.В. Мотивація курсантів ВВНЗ до занять фізичною підготовкою і спортом: Метод. посібник. – Житомир: ЖВІРЕ, 2006. – 128 с (внесок автора полягає у обґрунтуванні етапів навчання курсантів та розробці програми формування мотивації до занять фізичною підготовкою і спортом курсантів технічних військових навчальних закладів).

2. Бородин Ю.А., Добровольский В.Б., Романчук С.В., Таран В.С. Воспитание психической устойчивости курсантов средствами и методами физической подготовки // Физическое воспитание студентов творческих специальностей: Сб. науч. тр./ Под ред. С.С. Ермакова – Х., 2003. – №1. – С.30 – 40 (внесок автора полягає у обґрунтуванні завдань психологічної підготовки курсантів на різних курсах навчання).

3. Романчук С.В. Вивчення мотивації військовослужбовців до занять фізичною підготовкою та спортом з метою підвищення рівня розвитку фізичних якостей // Молода спортивна наука України: Зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. Вип. 8 – Л., 2004. – Т.3. – С.317-320.

4. Романчук С.В., Романчук В.Н. Факторы мотивации курсантов к самостоятельным занятиям физической подготовкой // Педагогика, психология та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: Зб. наук. пр./ За ред. С.С.Ермакова. – Х., 2004. – №6. – С. 136 – 142 (внесок автора полягає у аналізі нормативної системи з фізичної підготовки курсантів та розробці пропозицій щодо її змін).

5. Романчук С.В., Бородин Ю.А. Вивчення напрямків розвитку позитивної мотивації у курсантів технічного ВНЗ до самостійних занять фізичною підготовкою та спортом // Педагогика, психология та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: Зб. наук. пр./ За ред. С.С.Ермакова. – Х., 2004. – №6. – С. 35 – 40 (внесок автора полягає у проведенні анкетування курсантів та визначенні напрямків формування мотивації до занять фізичною підготовкою та спортом).

6. Романчук С.В. Причини, що знижують мотивацію курсантів ВНЗ до занять фізичною підготовкою та спортом // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: Зб. наук. пр./ За ред. С.С.Єрмакова. – Х., 2004. – №16. – С. 14 – 20.

7. Романчук С.В. Пошук шляхів підвищення мотивації офіцерів та курсантів військових навчальних закладів до занять військово-прикладними видами спорту // Молода спортивна наука України: Зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. Вип. 9 – Л., 2005. – Т.3. – С.143-147.

8. Романчук С.В. Рівень мотивації курсантів до занять фізичною підготовкою і спортом, шляхи її удосконалення // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: Зб. наук. пр./ За ред. С.С.Єрмакова. – Х., Донецьк, 2005. – №10. – С. 52-56.

9. Романчук С.В. Формування позитивних мотивацій до занять спортивно-масовою роботою // Фізична підготовка військовослужбовців: Матеріали відкритої наук.-метод. конф. – К., 2003. – С. 48–51.

10. Романчук В.М., Романчук С.В., Старчук О.О. Способи підвищення фізичної підготовленості офіцерів 1-2 вікових груп // Фізична підготовка військовослужбовців: Матеріали II відкритої наук.-метод. конф. – К., 2004. – С. 54 – 60 (внесок автора полягає у дослідженні рівня фізичних якостей офіцерів протягом їх навчання у військовому навчальному закладі).

11. Романчук С.В. Об оценке влияния субъективного отношения командиров подразделений к процессу физической подготовки курсантов технического ВУЗа // Фізична підготовка військовослужбовців: Матеріали II відкритої наук.-метод. конф. – К., 2004. – С. 171-177.

12. Романчук С.Е., Романчук В.М., Радкевич О.М. Система оценки как один из факторов мотивации курсантов к самостоятельным занятиям физической подготовкой и спортом // Фізична підготовка військовослужбовців: Матеріали II відкритої наук.-метод. конф. – К., 2004. – С. 61-68 (внесок автора полягає у дослідженні рівня основних фізичних якостей курсантів протягом п'ятирічного навчання у військовому навчальному закладі).

13. Романчук С.Е., Бородин Ю.А. Особенности формирования позитивной мотивации у курсантов технических военных учебных заведений до занятий физической подготовкой и спортом // Фізична культура, спорт та здоров'я нації: Зб. наук. пр. Вип.5 – Вінниця, 2004. – С. 18 – 322.

АНОТАЦІЇ

Романчук Сергій Вікторович. Формування мотивації до занять фізичною підготовкою і спортом курсантів технічних військових навчальних закладів. Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук фізичного виховання і спорту за спеціальністю 24.00.02 - фізична культура, фізичне виховання різних груп населення.

У дисертації проведено дослідження мотивації курсантів до занять фізичною підготовкою і спортом в умовах нинішньої системи фізичної підготовки у військових навчальних закладах Міністерства оборони України та наявності

залежності між мотивацією та рівнем фізичних якостей, спортивної підготовленості, психологічних якостей, рівнем успішності навчання та рівнем соматичного здоров'я.

Мета роботи полягає у розробці та перевірці ефективності програми формування мотивації курсантів військових навчальних закладів технічного профілю на різних курсах навчання до занять фізичною підготовкою та спортом.

Об'єкт дослідження – мотиваційні аспекти фізичної підготовки на етапах військово-професійного навчання курсантів технічних військових навчальних закладів.

Наукова новизна полягає в тому, що доведено взаємозв'язок між змістом та спрямованістю форм фізичної підготовки на етапах навчання у військових навчальних закладах і мотивацією курсантів до занять фізичними вправами; запропоновано поєднання спортивної та фізичної підготовленості курсантів у нормативній системі з фізичної підготовки; визначено взаємозв'язок між ставленням командирів курсантських підрозділів до організації фізичної підготовки та спорту у військових навчальних закладах та мотивацією курсантів до фізичної підготовки та спорту; експериментально обґрунтовано ефективність запропонованої програми формування мотивації курсантів технічних військових навчальних закладів до систематичних занять фізичною підготовкою та спортом.

Ключові слова: мотивація курсантів; заняття фізичною підготовкою і спортом; технічні військові навчальні заклади; фізичні якості, спортивна підготовленість, психологічні якості, успішність навчання, соматичне здоров'я.

Романчук Сергей Викторович. Формирование мотивации к занятиям физической подготовкой и спортом курсантов технических военных учебных заведений. Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата наук по физическому воспитанию и спорту по специальности 24.00.02 - физическая культура, физическое воспитание различных групп населения.

В диссертации проведено исследование мотивации курсантов к занятиям физической подготовкой и спортом в существующей системе физической подготовки в военных учебных заведениях Украины и наличия зависимости между мотивацией и уровнем физических качеств, спортивной подготовленности, психологических качеств, уровнем успеваемости обучения и уровнем соматического здоровья.

Цель работы - разработка и проверка эффективности программы развития мотивации курсантов военных учебных заведений технического профиля на различных этапах обучения к занятиям физической подготовкой и спортом.

Объект исследования – педагогические аспекты физической подготовки на этапах военно-профессионального обучения курсантов технических военных учебных заведений.

Научная новизна состоит в том, что впервые доказана взаимосвязь между содержанием и направленностью форм физической подготовки на этапах обучения в военном учебном заведении и мотивацией курсантов к занятиям физическими упражнениями; впервые предложено объединение спортивной и физической подготовленности курсантов в нормативной системе по физической подготовке; впервые определена взаимосвязь между отношением командиров курсантских

подразделений и мотивацией курсантов к физической подготовке и спорту; разработана и экспериментально обоснована эффективность предложенной программы формирования мотивации курсантов технических военных учебных заведений к систематическим занятиям физической подготовкой и спортом.

В первом разделе диссертации «Мотивационные аспекты физической подготовки в военных учебных заведениях технического профиля как психолого-педагогическая проблема» было определено место мотивации в различных направлениях деятельности человека, осуществлен анализ нормативных документов, литературных источников и публикаций, относительно мотивации студенческой молодежи Украины, кадетов ведущих государств НАТО и курсантов военных учебных заведений Министерства обороны Украины к занятиям физическими упражнениями.

Анализ организации физической подготовки в военных учебных заведениях Вооруженных сил Украины показал, что наиболее существенными противоречиями, которые понижают эффективность формирования мотивации курсантов к занятиям физической подготовкой и спортом, являются: между современными требованиями к качеству подготовки военных специалистов технического профиля и возможностью их реализации в действующих организационно-управленческих схемах процесса физической подготовки и спорта; между традиционной методикой преподавания физической подготовки в военных учебных заведениях и парадигмой современного профессионального обучения; между организацией форм физической подготовки курсантов в военном учебном заведении и организацией физической подготовки офицеров в военных частях Вооруженных сил Украины; между регламентированностью преподавателей физической подготовки и постоянным увеличением интеллектуального уровня подготовки на этапах военно-профессионального обучения; между методиками преподавания физической подготовки и других учебных дисциплин; между субъективными желаниями курсантов и возможностью их реализации в процессе физической подготовки; между необходимостью опережающего развития профессионально важных качеств курсантов и ограниченными возможностями их реализации в процессе физической подготовки.

Во втором разделе «Организация и методы исследования» детализировано использование таких методов, как анализ и обобщение литературных источников и руководящих документов, анкетирование, педагогические исследовательские приемы физической и спортивной подготовленности, успеваемости обучения, психологических качеств курсантов, педагогическое тестирование, педагогический эксперимент, метод экспресс-оценки физического здоровья индивида, методы математической статистики, системный анализ учебно-воспитательного процесса курсантов.

В третьем разделе «Анализ эффективности мотивации курсантов военных учебных заведений технического профиля к занятиям физической подготовкой и спортом» отображено уровень мотивации военнослужащих к занятиям физической подготовкой и спортом и авторскую программу формирования мотивации курсантов технических военных учебных заведений к занятиям физическими упражнениями.

Основными особенностями авторской программы являются: разработаны рекомендации преподавателям по формированию, развитию и оцениванию

мотивации курсантов к физической подготовке и спорту на этапах военно-профессионального обучения; дополнено нормативную систему по оцениванию физической подготовленности курсантов, в которой для получения оценки «отлично» и «хорошо» по физической подготовке курсант должен иметь определенный спортивный разряд; курсантам, оцененным на «отлично» за результатами ежемесячной проверки, разрешается на занятиях по физической подготовке и спортивно-массовой работе, заниматься по отдельной программе или в группах, сформированных по интересам, до следующей проверки; в плане-календаре спортивных мероприятий предусмотрено проведение еженедельных обязательных массовых соревнований среди учебных групп или курсов; расширено план-календарь про проведение спортивных и военно-спортивных мероприятий путем увеличения массовых соревнований, в которых берут участие 100% личного состава подразделения; во время подведения итогов соревнований спартакиады в институте учитываются коэффициенты: коэффициент 2 – для массовых видов спорта; коэффициент 1,5 – для видов спорта, включенных в спартакиаду среди военных учебных заведений Вооруженных сил Украины; коэффициент 1 – для других видов спорта; предложено дополнить Военно-спортивную классификацию введением спортивных разрядов по таким видам спорта: подтягивание на перекладине, подъем переворотом на перекладине, комплексно-силовое упражнение, комплексное атлетическое упражнение, бег 4x100 метров, военно-спортивный комплекс, а также изменены нормативы по преодолению препятствий.

В четвертом разделе “Экспериментальное обоснование авторской программы формирования мотивации курсантов технических военных учебных заведений к занятиям физической подготовкой и спортом” проанализированы показатели физического здоровья, динамику физических качеств и спортивной подготовленности, уровень успеваемости обучение и психологических качеств, посещаемость консультаций по дисциплине “Физическое воспитание, подготовка и спорт” и самостоятельных занятий физическими упражнениями курсантов экспериментальной и контрольной групп в зависимости от уровня мотивации к занятиям физической подготовкой и спортом.

В пятом разделе “Анализ и обобщение результатов исследования” три группы данных.

Ключевые слова: мотивация курсантов; занятия физической подготовкой и спортом; технические военные учебные заведения; физические качества; спортивная подготовленность; психологические качества; успеваемость обучения; соматическое здоровье.

Romanchuk S.V. Formation of military students' motivation to physical training and sports in technical military educational establishments. Manuscript.

The thesis for candidate degree in physical education and sport searching in specialty 24.00.02 – Physical culture, physical education of various population groups. – Lviv State Institute of Physical Culture, Lviv, 2006.

The dissertation carried out the study of military students' motivation to physical training and sports at the existing system of physical training in military educational establishments of Ministry of Defense of Ukraine and existing of dependence of the

physical skills, physical efficiency, psychological skills, the level of success in study and the level of somatic health.

The aim of the work is to develop and to check the effectiveness of the program of motivation formation of military students of military educational establishments of technical profile at various years of study to physical training and sports.

The object of the study is motivation aspects of physical training at different levels of military-professional educational of military students of technical military educational establishments.

Scientific novelty is based on, the interrelation between content and orientation of forms of physical training at different levels of study at military educational establishments and military students' motivation to physical exercises. It is suggested to combine physical and sport efficiencies of military students in physical training normative system readiness; it is determined interrelation between attitude of officer of military students towards physical training and sports organization in military educational establishments and military students' motivation to physical training and sports. The effectiveness of proposed program of military students' motivation formation in technical military educational establishments to systematic studies of physical training and sports is proved. The program has been worked out and experimentally grounded.

Key words: motivation of military students; study of physical training and sports; technical military educational establishments; physical skills; sport efficiency; psychological skills; progress of study; somatic health.

U.S. DEPARTMENT OF THE INTERIOR
BUREAU OF LAND MANAGEMENT